

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 788/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Boniecki
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2021 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Bank S.A. w W.

przeciwko S. D.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 3 czerwca 2020 r. sygn. akt I C 2123/15

oddala apelację.

SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 788/20

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 29 grudnia 2021 roku

Wyrokiem z 3 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Krakowie: uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda (...) Bank S.A. w W. umowę darowizny z 29 grudnia 2014 r., na podstawie której pozwana S. D. nabyła od dłużnika J. C. (1) dwa lokale mieszkalne (pkt I); zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 149.786,12 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II); nakazał zwrócić powodowi kwotę 4.630,88 zł z kasy Sądu Okręgowego, tytułem niewykorzystanej zaliczki na wynagrodzenie dla tłumacza przysięgłego (pkt III).

Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia faktyczne, szczegółowo zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 801-804), które to ustalenia Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji przyjął m.in., że J. C. (1) w 2007 r. zawarł umowę kredytu hipotecznego z (...) Bank S.A.

w W., na podstawie której bank udzielił mu kredytu w wysokości 4.400.000 zł. Umowa ta była dwukrotnie aneksowana w 2009 r. oraz w 2012 r. Zgodnie z pierwszym aneksem do umowy kredytu przystąpili E. C., A. C., E. G. oraz J. C. (2). Bank wypowiedział umowę kredytu w 2015 r., wskutek zwłoki z zapłatą rat. Umową darowizny z 29 grudnia 2014 r. J. C. (1) przeniósł własność dwóch nieruchomości lokalowych na rzecz pozwanej. Sąd Okręgowy ustalił również, że powód jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w W..

Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na podstawie art. 527 k.c., art. 528 k.c., art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. – o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 ze zm.) oraz art. 98 § 1 i 3 k.c.

Wyrok powyższy pozwana zaskarżyła w całości, wnosząc o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, a także pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej. Ewentualnie pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz o zwrot kosztów procesu.

Apelująca zarzuciła: 1) naruszenie art. 6 §1 k.p.c. w zw. z art. 235² §1 pkt 5 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie, tj. oddalenia wniosku pozwanej w przedmiocie wyznaczenia dodatkowego 14-dniowego terminu na dostarczenie dokumentacji wykazującej sytuację majątkową J. C. (1), z tego względu, że wniosek ten mógł zostać przez pozwaną wskazany wcześniej; 2) naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie, że to powód powinien wykazać, że umowa darowizny spowodowała lub pogłębiła niewypłacalność dłużnika; 3) naruszenie art. 233 §1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, a to: a) nieumotywowanie w uzasadnieniu przez Sąd pierwszej instancji odmowy dania wiarygodności twierdzeniom męża pozwanej, co do celu darowania apelującej nieruchomości; b) nieumotywowanie wiarygodności korespondencji mailowej J. C. (1) z powodem; c) nieuzasadnione pominięcie zeznań J. C. (1), z których to zeznań wynikają wnioski sprzeczne z ustaleniami Sądu; 3) naruszenie art. 527 §1 i 2 k.c. poprzez uznanie, że umowa darowizny została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, pomimo że nie zostało wykazane, iż wskutek umowy darowizny J. C. (1) stał się niewypłacalny względem powoda.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz o zwrot kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zostaną poddane analizie zarzuty naruszenia prawa procesowego. Ocenę zarzutów uchybienia art. 233 §1 k.p.c. oraz wadliwych ustaleń faktycznych rozpocząć należy od podzielanego przez Sąd Apelacyjny poglądu doktryny, zgodnie z którym naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna. Zarzut przekroczenia swobodnej oceny dowodów, skutkującej błędnymi ustaleniami faktycznymi może być skuteczny tylko wtedy, gdy skarżący wykażą przekroczenie swobody sędziowskiej w zakresie któregoś z powyżej wymienionych kryteriów (por. K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366, Wyd. 7. Warszawa 2016). Stanowisko to jest powszechnie akceptowane także w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w jednym z orzeczeń stwierdził, że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 §1 k.p.c., choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć równie logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne. Tylko w przypadku wykazania, że brak jest powiązania, w świetle kryteriów wyżej wzmiankowanych, przyjętych wniosków z zebrany materiał dowodowy, możliwe jest skuteczne podważenie oceny dowodów dokonanej przez sąd; nie jest tu wystarczająca sama polemika naprowadzająca wnioski odmienne, lecz wymagane jest wskazanie, w

czym wyraża się brak logiki lub uchybienie regułom doświadczenia życiowego w przyjęciu wniosków kwestionowanych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2005 r., II PK 34/05).

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 §1 k.p.c. okazały się niezasadne. Po pierwsze, należy wskazać, że nietrafny jest zarzut pominięcia zeznań świadka J. C. (1) w części, w jakiej pozostają one w sprzeczności z ustaleniami Sądu pierwszej instancji. Apelująca w tym zakresie ogóle nie wykazała, na czym miałyby polegać błędy logiczne lub uchybienia regułom doświadczenia życiowego popełnione przez Sąd pierwszej instancji. W istocie skarżąca oparła się jedynie na ogólnych stwierdzeniach, np. „jest zatem oczywiste, iż orzekający w niniejszej sprawie Sąd I instancji przekroczył granice swobodnej oceny dowodów”, czy też „ocena sędziowska nie może mieć charakteru dowolnego”. Stwierdzenia takie stanowią jedynie polemikę z ustaleniami faktycznymi, poczynionymi przez Sąd pierwszej instancji. Podobnie należy ocenić zarzut dotyczący braku umotywowania przez Sąd pierwszej instancji odmowy wiarygodności korespondencji mailowej J. C. (1) z powodem. Również w tym zakresie pozwana nie podważyła prawidłowości rozumowania Sądu Okręgowego. Dodatkowo należy wskazać, że okoliczność, którą apelująca chce wykazać za pomocą korespondencji J. C. (1) z powodem, tj. brak uzgodnień dotyczących posłużenia się дарowanymi nieruchomościami w celu zabezpieczenia kredytu, nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Okoliczność ta miałaby służyć bowiem, zdaniem apelującej, wykazaniu, że dłużnik nie działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ewentualne uzgodnienia w przedmiocie ustanowienia zabezpieczenia na дарowanych nieruchomościach nie są w tym względzie istotne. Świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzyciela zależy bowiem od tego, czy dłużnik mógł przewidzieć, że skutek dokonanej czynności prawnej stał się niewypłacalny. Ewentualne ustanowienie zabezpieczenia pozostaje irrelevantne dla oceny, czy w wyniku dokonania дарowizny nieruchomości J. C. (1) mógł przewidzieć, że stał się niewypłacalny. Odnosząc się do zarzutu odmówienia przez Sąd pierwszej instancji wiarygodności zeznaniom J. C. (1), dotyczącym przyczyn dokonania дарowizny, tj. optymalizacji dochodów dla celów podatkowych, należy wskazać, że zarzut ten okazał się nietrafny. Po pierwsze, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny, że zeznania J. C. (1) w tym zakresie są niewiarygodne i pozostają w sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego oraz pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie (np. zeznaniami świadka A. C. k. 756). Dodatkowo, zgodnie z art. 528 k.c. jeżeli w chwili dokonania дарowizny dłużnik był niewypłacalny lub w skutek jej dokonania stał się niewypłacalny, to domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. J. C. (1), zdaniem Sądu Apelacyjnego, w momencie dokonania дарowizny był niewypłacalny (co zostanie szczegółowo omówione przy analizie zarzutów naruszenia prawa materialnego), a z tego względu zachodzi domniemanie, że działał ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Oznacza to, że ciężar obalenia domniemanie, że J. C. (1) nie działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela obciążał pozwaną. Apelująca nie przedstawiła natomiast w tym względzie żadnych dowodów poza ogólnikowymi stwierdzeniami o dokonaniu optymalizacji podatkowej (zeznania świadka J. C. (1) k. 691-692). Pozwana nie wskazała jednakże żadnych dokumentów, które potwierdziłyby ową optymalizację, a nawet nie wyjaśniła, na czym owa optymalizacja miałaby polegać i osiągnięciu jakich celów podatkowych miałaby służyć (w ocenie Sądu Apelacyjnego, niewystarczające są w tym zakresie zeznania J. C. (1), dotyczące uniknięcia podatku od nieruchomości gruntowej, którą miałby otrzymać ponieważ nie zostało nawet uprawdopodobnione, że taka sytuacja miała miejsce k. 691). W konsekwencji zarzuty naruszenia art. 233 §1 k.p.c. okazały się nietrafne.

Zarzut naruszenia art. 6 §1 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. również okazał się nieskuteczny. Pozwana twierdzi bowiem, że zgłoszenie wniosku o przedłużenie terminu do przedłożenia dokumentów poświadczających stan majątkowy J. C. (1) nie prowadziłyby do przewlekłości postępowania oraz że dokumenty te zostały wyekspediowane za pośrednictwem irlandzkiego Sądu jeszcze przed dniem wyrokowania. Należy wskazać, że odpowiedź na pozew złożono w 2017 r. Od tego czasu do momentu wyrokowania minął okres około czterech lat. Zgodnie z art. 6 §1 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania są obowiązani przytaczać dowody bez zwłoki. Natomiast art. 235² §1 pkt 5 k.p.c. stanowi, że sąd może pominąć dowód zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy słusznie przyjął, że pozwana jako żona dłużnika miała dostęp do zestawienia jego majątku (potwierdza to zresztą oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. załączone do apelacji, z którego wynika, że pozwana wraz z J. C. (1) prowadzi wspólne gospodarstwo domowe). Dodatkowo pozwana nie wskazała usprawiedliwionych przyczyn, które uniemożliwiłyby jej przedstawienie dokumentów w terminie wcześniejszym,

poprzestając na ogólnikowym stwierdzeniu, o przysługującym jej prawie do obrony. Z tego względu brak jest uzasadnienia dla zwłoki apelującej w nieprzedłożeniu zestawienia majątku dłużnika. Bez znaczenia pozostaje w tym zakresie złożenie odpowiednich dokumentów przez pozwaną przed Sądem w Irlandii, bowiem i tak było ono spóźnione. Co więcej, skarżąca przedłożyła dokumenty, które poświadczałyby wypłacalność dłużnika do apelacji. Należy, jednakże wskazać, że znaczna część owych dokumentów nie została przetłumaczona (k. 840-845, 853, 856-870). Zgodnie natomiast z art. 5 §1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r., poz.2072 ze zm.) językiem urzędowym w postępowaniu przed sądami powszechnymi jest język polski. Wątpliwości wywołuje również charakter owych dokumentów. Nie stanowią one ani dokumentów urzędowych, ani nawet prywatnych w rozumieniu przepisów k.p.c. Wątpliwości, co do wiarygodności budzą zwłaszcza wykazy majątku J. C. (1) (k. 844-851). Co więcej, nawet gdyby przyjąć, że apelująca wykazała w sposób należyty majątek J. C. (1) w wysokości wynikającej z przedłożonych przez nią dokumentów, to i tak byłoby to niewystarczające do uznania, że dłużnik jest wypłacalny, co zostanie szczegółowo omówione przy zarzucie naruszenia prawa materialnego. Również nietrafny okazał się zarzut naruszenia art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. Pozwana wskazuje bowiem, że to na stronie powodowej, a nie pozwanej ciążył ciężar wykazania niewypłacalności dłużnika. W ocenie Sądu Apelacyjnego, należy zgodzić się z twierdzeniami Sądu pierwszej instancji, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego niewypłacalność dłużnika nie budzi wątpliwości. Co więcej, z uzasadnienia Sądu Okręgowego w ogóle nie wynika, aby ciężarem wykazania tych okoliczności została obciążona apelująca. Sąd oparł to rozstrzygnięcie na analizie całości materiału dowodowego. Jeżeli skarżąca chciała wykazać przeciwny fakt, to powinna przedstawić w tej mierze odpowiednie dowody.

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 527 k.c. Zdaniem skarżącej w stosunku do J. C. (1) nie została spełniona przesłanka jego niewypłacalności. Przede wszystkim należy wskazać, że w sytuacji przystąpienia określonych osób do długu, osoba, która do długu przystąpiła oraz osoba będąca dotychczasowym dłużnikiem ponosi solidarną odpowiedzialność za całość zobowiązania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2001 r., V CKN 500/00). Odpowiedzialność solidarna polega na tym, że wierzyciel może m.in. dochodzić całości świadczenia od jednego wybranego przez siebie dłużnika (art. 366 §1 k.c.). Dodatkowo, dla oceny wypłacalności jednego z dłużników solidarnych nie ma znaczenia ewentualna wypłacalność pozostałych dłużników (M. Bławat (w:) Kodeks cywilny. Komentarz, pod red. W. Borysiaka, Legalis 2021, art. 527, uw. 76). W badanej sprawie oznacza to, że powód mógłby dochodzić całości świadczenia tj. kwoty około 7.000.000 zł od J. C. (1) oraz że w kontekście tej kwoty należy ocenić jego wypłacalność. Stan niewypłacalności w myśl art. 527 k.c. nie ma charakteru abstrakcyjnego i należy oceniać go w ramach konkretnej relacji dłużnik-wierzyciel. Oznacza to, że dłużnik staje się niewypłacalny w sytuacji, gdy jego zobowiązania wobec wierzyciela przekraczają majątek, którym dysponuje. W rozpoznawanej sprawie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, biorąc pod uwagę wielkość wierzytelności powoda i majątku dłużnika nie budzi wątpliwości, że wskutek dokonania darowizny J. C. (1) stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed jej dokonaniem. Oceny tej nie zmieniają również załączone do apelacji dokumenty, nawet w razie uznania, że posiadają one moc dowodową. I tak z zestawienia aktywów na 31 stycznia 2012 r. wynika, że miały one wartość ujemną (k. 846). Pozostałe dotyczące lat: 2013, 2015, 2020 (k. 848, 850, 856-857) miały wprawdzie wartość dodatnią, lecz w oczywisty sposób nie wystarczały do zaspokojenia wierzyciela, przy przyjęciu solidarnego charakteru odpowiedzialności dłużnika. W związku z powyższym zarzut naruszenia art. 527 §1 i 2 k.c. uznać należało za bezzasadny.

Sąd Apelacyjny nie stwierdził również, ażeby doszło do naruszenia innych przepisów prawa materialnego.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Marek Boniecki